

УДК 070:27–789.17

**НАУКОВЕ ВИДАННЯ —
“ЗАПИСКИ ЧИНУ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО”**

М. Лозинський

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна, e-mail: journft@franko.lviv.ua*

У статті висвітлюється постання наукового видання — “Записки Чину Святого Василя Великого”.

Ключові слова: отці Василяни, “Записки ЧСВВ”, наукове видання.

Вагомий внесок у становлення та розвиток видавничої діяльності Василянського Чину належить насамперед періодичним виданням, а головню — релігійним часописам. До таких, зокрема, належать: “Місіонар” (1897 р.), “Календар Місіонаря” (1901 р.), “Записки Чина Святого Василя Великого” (1924 р.), “Наш приятель” (1922 р.), “Вісник Марійських Товариств” (1922 р.). Великою популярністю серед юнаків і дівчат користувалися такі серійні видання, як “Бібліотека релігійної освіти”, “Бібліотека релігійної драми”, “Бібліотека українознавства”.

Місійно-просвітницька праця отців Василян у 20-30 рр. тісно пов’язана з відомими істориками, літературознавцями, філософами, мистецтвознавцями: І. Крип’якевичем, В. Січинським, С. Томашівським, М. Голубцем, М. Возняком, І. Свенціцьким. Ця співпраця і дала поштовх для заснування у 1924 році наукового видання під назвою “Записки Чина Святого Василя Великого”.

“Думка — видавати науковий орган — від довшого часу дозрівала у Василянському Чині. В останніх часах ясно заявила за тим василянська капітула, зібрана у Львівському монастирі 1920 р., — згадував про історію заснування “Записок” їх перший редактор о. Йосафат Скрутень*. — Несприятливі обставини тих часів не дозволили наразі перевести дотичну інструкцію в діло, і тому справа проволілася до 1922 року. Тоді то дня 4 січня зібралися на поклик свого настоятеля шість відпоручників-василян у львівському монастирі на нараду, вислідом якої було рішення щодо видавництва. Але ще й тепер прийшлося ждати якийсь час, наслідком довшої відсутності протоігумена Чина о. А. Калиша. Щойно в р. 1924 цей останній нарешті затвердив проект редакції і дозволив приступити до видання власного наукового органу. Так постали 1924 р. “Записки Чина св. Василя Великого” (2; 148).

© Лозинський М., 2006

* Нар. 24. 02. 1896 р. у с. Пархачі (теп. Межиріччя) пов. Сокаль. Навчався у Кристинопольській, Бучацькій гімназії. Вступив до Чину 1909 р., уроч. обіти склав 1916, священник з 1918. Мав студії у Крехові, Римі. З 1920 р. — у Львові.

Отець М. Ваврик стверджує, що “початковий задум науково-історичного василіянського органу належить першому протоігумену відновленого Чину о. Плятоніду Філясу (1864 — 1930) до тої міри, що ледви без нього “Записки ЧСВВ” були б постали” (1; 102). На згадуваній нараді о. П. Філяс як ігумен монастиря і директор Видавництва, а згодом — і друкарні, взяв на себе фінансування проекту й особисто призначив редактором нового видання 26-річного ченця Й. Скрутеня.

У передмові до першого тому “Записок ЧСВВ” молодий редактор виклав завдання, поставлені перед новим виданням. Насамперед планувалося публікувати документально-інформаційні матеріали з василіянських бібліотек та архівів, які могли б надати “корисну прислугу в праці будучих істориків”, а також матеріали, які “своїм змістом і призначенням служать загальній справі взаємин Чина з народом і Церквою... оригінальні праці і актуальні записки на всі теми, котрі яким-небудь способом торкаються василіянських традицій та василіянського життя минувшини і теперешності” (3; 7-8). Крім того, “Записки” висвітлювали проблеми релігійного книговидання у краї, вміщували огляди видань та критику, анонси книг і часописів Василянського видавництва у Жовкві. Обсяг тому становив близько 70,0 друк. арк., наклад перших томів — 300-500 примірників. “Записки” мали чотири відділи (секції):

- I. Студії, статті, нариси, оригінальні дописи.
- II. Матеріали з історії Чину, монастирів, монахів.
- III. Хроніка, поточні теми.
- IV. Бібліографічні записки.

Перший том “Записок ЧСВВ” вийшов у трьох випусках: випуск 1 — 1924 рік, випуск 2—3 — 1925 рік і випуск 4 — 1927 рік. Зазначений том містив глибокі високонанукові праці відомих істориків Василянського Чину і вчених: “Бібліотека львівських Василян”, “Д-р І. Франко: Василяни в Туриську” о. Й. Скрутеня; „Св. о. Василій Великий (образ його духовної появи)” о. П. Теодоровича; “Василяни на Жмуді” о. В. Толочка; “З поля української духовної вірші” М. Возняка; “З приводу книжок П. Карманського про Бразилійську Україну” д-ра І. Свенціцького; “Довкола намогильного каменя Ів. Федорова” д-ра В. Щурата та ін. (4; 23). У наступних томах “Записок ЧСВВ” коло авторів публікацій істориків і дослідників української Церкви, Василянського Чину і духовної культури постійно ширшало. Серед них варто виділити І. Крип’якевича, Б. Барвінського, В. Січинського, С. Томашівського, М. Голубця, В. Залозецького, Р. Луканя, Д. Оляничина, І. Мірчука, Т. Кострубу, В. Заїкіна. Поява нових авторів у наступних томах стала причиною певного відхилення від василіянської тематики, яке, за намірами засновників, мало домінувати.

Зрештою, о. М. Ваврик не вважав це вадою видання і підкреслював: “Василянські “Записки”, хоч і неперіодичні, відігравали між обома війнами почесну роль першого церковно-історичного органу в українській мові, бо їхня тематика не була стисло обмежена до історії Чину” (1; 16).

Випуск першого тому “Записок ЧСВВ” отримав схвальні відгуки. Першим, хто позитивно відгукнувся на вихід у світ наукового видання, був митрополит Андрей Шептицький. “Єпископський Ординаріат з особливою радістю вітає появу першого випуску “Записок Чину св. Василія Великого”, — зазначалось у листі Перемиського єпископа Йосафата Коциловського, — як заповідь

славних старих традицій Чину св. Василя Великого... Маємо нову надію, що цей вповні у великій мірі спричиниться до поширення Божої слави і закріплення католицької ідеї в нашій народі. Тому з щирого серця бажаю як найгарнішого розвитку започаткованому видавництву” (5).

Протягом 1925—1926 рр. тридцять українських і закордонних наукових журналів опублікували схвальні статті на адресу “Записок”. Високо оцінили видання вчені світового рангу М. Фасмер, А. Гайзенбер, А. Пальмієрі, М. Д’Ербіні, А. Мазон.

Ідейна спрямованість і наукова новизна його публікацій робили вагомий внесок у підвищення авторитету Василянського видавництва протягом 20-30-х років.

1. *О. Ваврик М.* До постановня першої серії “Записок” Чина св. Василя Великого (1924 — 1948) // Записки ЧСВВ. — Т. IX. — Вип. 1—4. — Рим, 1974.
2. Записки ЧСВВ. — Т. 2. — Вип. 1—2. — Жовква, 1926.
3. Записки ЧСВВ. — Т. 1. — Жовква, 1934.
4. *О. Лукаш Р.* Спис книжок видавництва ЧСВВ в Жовкві. — Жовква, 1936.
5. ЦДІАЛ. — Ф. 684. — Оп. 1. — Спр. 1596. — Арк. 1.

SCIENTIFIC EDITION — “PROCEEDINGS OF THE RANK OF SAINT BASYLIJ THE GREAT”

Maryan Lozynsky

Lviv Ivan Franko National University

79000 Lviv, Universytetska Str. 1

Tel. office: (032) 296-47-75

E-mail: journft@franko.lviv.ua

The article attempts to analyze the origin of the scientific edition — “Proceedings of the Rank of Saint Basylij the Great”.

Keywords: Fathers of Basylians, “Proceedings of the RSBG”.

Стаття надійшла до редколегії 15.03.2006